

DEMOKRACIJA

Mož je listi, ki se svojim načelom ne odreka, pa če bi mu zalo ponujali tudi vse bogatstvo sveta.

TIT SCOTT

Leto XIV. - Štev. 23

Trst - Gorica, 1. decembra 1960

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Nikita Hruščev v resnih škripcih

Letošnja propadla letina mu stiska tilnik

Nikita Hruščev, v tem času še vrhovni poglavar Sovjetije in svetovnega komunizma, preživlja težke čase. Pred tedni so v Moskvi spustili v svet prvi poizkusni balon, ki naj bi pripravil svetovni komunizem na morebitne presenetljive vesti o usodi Stalinovega naslednika. Ta se je v zadnjih dneh prekal z rdečkitajskimi komunisti trikrat več časa kot pa so pričakovali tudi največji črnogledi sovjetskositajskega ideološkega spora. Spor pa kljub temu ni bil poravnán, ampak samo odložen.

Sedaj čakajo Nikito morda najtežji dnevi njegovega diktatorskega paševanja. Za 13. dec. je v Moskvi sklicano izredno zasedanje centralnega komiteja sovjetske partije, na katerem bodo v glavnem razpravljali vprašanje sovjetskega kmetijstva. Kot poroča sovjetski tisk, bodo na situ in rešetu pretresali vzroke letošnje izredno slabe žitne letine.

Dne 24. oktobra letos je »Pravda« zelo ostro napadla krajevne partijske funkcionarje, ker je po številnih krajih Sovjetije pokril sneg nič manj kot 10,5 milijonov hektarjev površine z zrelim žitom. Najhujše so prizadela področja v Kasakstanu, kjer je letošnja žitna letina doživela še znatno večjo katastrofo kot pa se je to zgodilo ob lanskim žetvi. Več kot polovico letošnje žitne letine je presenetil sneg in to prav na področjih, ki so jih pred nekaj leti po Hruščevih zamislih s suženjskim delom preobrazili v plodno zemljo.

Točno pred letom dni so na plenumu centralnega komiteja raziskovali krivce za žitno katastrofo 1959. Takrat je moral Nikita pogoltniti marsikaj gorjuba očitek. Neposredno pred lanskim plenarnim zasedanjem je Nikita poskušal sovjetski javnosti prikriti fiasko žitnega pridelka. Dne 19. dec. 1959 je sovjetski ministrski svet pohvalil Kazaško republiko sprčo njenih velikih uspehov v kmetijstvu. Partijskega tajnika Kasakske republike, Beljaeva, so odlikovali in nagradili.

Člani centralnega komiteja pa se takrat niso zadovoljili s hruščevskimi potvorbami in slepševanji, ampak so zahtevali pojasnila in dokumentacijo. Nikito so zri-

nili v kot, pa si je spretno pomagal - kot je to v Sovjetiji tradicija - z grešnim kozlom. Nikita je moral priznati, da je v Kasakstanu ostalo nič manj kot 1,618.000 hektarjev površine žitnih polj nepočetih (»Pravda«, 29. 12. 1959). Te ogromne količine žita so pod snegom segnile.

Istega Beljaeva, ki so ga teden dni pred tem slavili, dekorirali in obsipali z rublji, je Hruščev obtožil »sabotaže« in ga poslal v koncentracijsko taborišče. Tako si je Hruščev pred letom dni rešil kožo. Člani centralnega komiteja pa so ostali prepričani, da je prav Nikita glavni krivec, kajti onovo pridobljena zemljišča so njegova pobuda, ki je niso mogli preprečiti tudi najvplivnejši sovjetski kmetijski strokovnjaki, ki so zaman svarili pred vremenskimi muhavostmi novih področij. Hruščev si je vtepel v glavo, da z direktivami centralnega komiteja tudi vreme lahko zapoveduje. Ugotovili pa so, da letošnje žitne katastrofe niso krive zgolj vremenske neustreznosti, ampak tudi organizacijske pogoje in strukturalne pomanjkljivosti sovjetskih kolhozov.

V zgodovini človeštva ne najdemo primerov, da bi zrelo žito v mirnih časih in brez posebnih naravnih nevarnosti zgnilo po njivah. In tak sistem, v katerem so take nezaslišnosti mogoče, da namreč kmetje pridelkov lastnega truda ne morejo pravočasno spraviti pod streho, se v

zasmeh zdravi pameti, se počenja, da je boljše od zasebnega gospodarstva! Nauk lanskega leta Hruščeva ni poučil, zato je letošnja žitna katastrofa že znatno večja.

Ali se bo Nikiti 13. dec. spet posrečilo, da prikrje svoje grehe z novim grešnim kozlom? Pozabiti ne smemo, da je Hruščeva pozicija decembra 1960 znatno šibkejša kot je bila pred letom dni. Med tem časom leži plenum z dne 5. maja 1960. Članstvo najbolj oblastniškega sovjetskega organa, kakršen je sekretariat centralnega komiteja, so takrat znižali od 10 na 5 članov. Izvagonirali so pet najudanejših Hruščevih pristaev. Že to je bil za Nikito strahovit poraz.

Od preostalih 5 članov, ki vedrjo in oblaščjo v današnji Rusiji, sta si dve skupini stalno v lasih: reformistično krilo, t. j. Hruščev in njegov prijatelj Muhtidinov in ortodoksko krilo: Suslov in Kuusinen. Nekako v sredi stoji peti član Frol Kozlov.

Ce bo Hruščev nekega dne primoran zapustiti vrhovno vodstvo Sovjetije in s tem vrhovno komando svetovnega komunizma, ga bo verjetno zamenjal, sredinec Kozlov.

Po razvoju dogodkov v zadnjem času je malo verjetno, da bi se Hruščev še dolgo držal na oblasti. Dne 13. decembra bo vsekakor postavljen na zelo trdo preizkušnjo.

PETROLEJSKA VOJNA V ITALIJI

Po vsej Italiji se širijo razburjenja proti petrolejskim kupčijam državne ustanove ENI zaradi 12 milijonov ton sovjetskih petrolejskih dobav, ki razodevajo eminentno politični značaj zadeve. Milanski gospodarski list »24 Orea«, ki je nevarno glasilo Confindustrije, napada ENI in njene predstavnike Mattea. Ta je izjavil, da se sestavlja cena surove nafte iz: 40 odst. produkcijskih in iskalnih stroškov, 20 odst. prevoznih stroškov, in 40 odst. dobička in da/uten produkcijskim delom. Pri Sovjetih, pravi Mattei, zadnji 40 odst. stotki odrađajo, zato tudi Moskva svojo nafta tako poceni. List »24 Orea« odgovarja, da so Sovjeti l. 1959 prodali za-

Dogodki po svetu

hodu 6,675.000 ton nafte po 12,25 dolarjev za tono, medtem ko so sovjetski sateliti 5.729.000 ton sovjetske nafte morali v istem razdobju plačevati po 23,50 dolarjev za tono. Sovjeti so tako v svojih satelitskih zbirali za vsako tono 17,47 dolarjev več kot je znašalo povprečje na mednarodnih tržiščih. Praktično so sateliti finansirali sovjetski petrolejski dumping. List »24 Orea« očita družbi ENI ne samo podpiranje sovjetskega dumpinga, ampak uganjanje dumpinga v sami Italiji. List se pri tem sklicuje na izredno nizko bencinsko ceno AGIP-a. Država še danes močno obremenijuje bencinsko ceno, saj znaša neto cena za liter 85 oktanskega bencina Lir 26,18 vri zasebnih družbah, pri družbi AGIP pa celo 24,18 lir, kar naj bi bila absolutno negospodarska cena. Italijansko zasebno gospodarstvo je prepričano, da kompenzira ENI te izgube s svojim monopolnim položajem na metanskem sektorju. Napad na družbo ENI pa je tudi političnega značaja, saj ustvarja tako zadržanje nevoljo v državah Srednjega in Bližnjega vzhoda. Sovjetija se je do danes polastila 20 odst. italijanskega petrolejskega tržišča.

FRANCOSKA NEVARNOST. Alžir spet preživlja demonstracije, nemire, prelivanje krvi. Francoski naseljenci ponovno zahtevajo odstop vlade in vojaški režim. Vse se dogaja tako kot pred dvema letoma in pol. Takrat so francoski Alžirci dosegli nekaj uspehov. Prekucnili so vlado in De Gaulle je prišel na oblast. Danes bi radi ponovili svoj upor od meseca maja 1958 z odstranitvijo prav tistega moža, ki so ga takrat posadili na oblast. Take zgodbe pa se ne ponavljajo. Nihče ne more De Gaulleu odrekati patriotizma. De Gaulle pa je spoznal, da barvnega nacionalizma ni mogoče zadržati. Vsak tak poizkus koristi samo komunizmu, čeprav povsod drugod komunisti žigosajo sleherni nacionalizem za sovinitizem. Ferhat Abbas ni komunist, kot nekoč tudi Hočiminh ni bil. Nevarnost, da bi Alžir sledil Hočiminhu pa se veča z dneva v dan. De Gaulle poskuša tak razvoj preprečiti. Alžirski demonstranti pa svoj lasten poraz. Evropa mora samo želiti, da se general uveljavi, kajti zmaga demonstrantov bi odprla komunizmu vse zapore.

RAZLIČNE POPEVKE. Medtem ko so v Kremlju na dolgo in široko razpravljali in se kregali, ali je za zmago svetovnega komunizma vojna potrebna ali ni, so proti Washingtonu brenkale kaj različne popevke. Zelo prijazne so bile besede, s katerimi je Nikita Hruščev pozdravil novega predsednika Zdrženih držav. Istočasno z njegovim navdušenjem nad ero

Koča Popović v Rimu

Danes, 1. decembra, prispe v Rim jugoslovanski zunanji minister Koča Popović. Po drugi svetovni vojni je to prvi uradni obisk tako visoke jugoslovanske osebnosti v Italiji. V ostalem so bili takšni jugoslovanski gostje tudi v obdobju med obema vojnama v Italiji velika redkost.

Cut za politično stvarnost nam narekuje, da vkljub vsem ideološkim in drugim načelnim razlikam, ki nas ločijo od sedanjega jugoslovanskega komunističnega in totalitarnega režima, ne spregledamo važnosti tega dogodka, ki bi znal biti še posebno za nas, Slovence v Italiji, izredno pomemben.

Kakor vsako drugo diplomatsko potezo tudi Popovičev obisk lahko pravilno vrednotimo samo, če ga postavimo v njegov pravi okvir. Najprej moramo poudariti, da Koča Popović ne prihaja v Italijo samo zato, da bi v Rimu dosegel koncesije gospodarskega značaja, kakor tudi ni prišel samo zato, da bi se pri italijanski vladi zavzel za pravice slovenske manjšine v Italiji. Njegov cilj je dvojen. Popovičeva potovanja padajo v čas, ko se Jugoslavija očitno trudi, da bi pri zahodnih državah nabrala dovolj kreditov, ki naj bi ji omogočili, da utrdi svojo valuto in da

postavi svojo zunanjo trgovino na solidnejše temelje. Italija naj bi menda v ta namen prispevala 35 milijonov dolarjev. Poleg tega naj bi obe državi še poglobili svojo že tako in tako živahno gospodarsko izmenjavo in sodelovanje.

Težko je prerokovati, kako bo z dolarji, toda v splošnem bi moral Popovič s svojo željo po povečanju gospodarskega sodelovanja med obema državama naleteji v Rimu na odprta vrata. Italijansko in jugoslovansko gospodarstvo se izrazito dopolnjujeta, sta dve komplementarni ekonomiji in kot takšni imata od večje medsebojne povezave samo obojestransko korist. Kljub manjši gospodarski razvitosti in moči države, katero predstavlja, Popovič gotovo ne prihaja v Rim kot odposlanec ki samo prosi, ne da bi istočasno nudil primerne protidajave, na katerih sta gotovo močno zainteresirana tako italijanska industrija kot italijanska trgovina s svojimi milijoni od njune konjunktore odvisnih ljudi.

Z ozirom na okoliščine in naravo ti gospodarski problemi torej kljub svoji važnosti ne bi smeli predstavljati ovir, da bi v Rimu njim na voljo pozabili na vedno večjo potrebo po dokončni in zadovoljivi ureditvi položaja slovenske manjšine v Italiji. Nasprotno, z ozirom na že omenjeno komplementarnost gospodarstev obeh držav lahko trdimo, da so eminentno politični manjšinski problemi v tej gospodarski senci še lažje rešljivi kot bi bili sicer.

Drugi namen, s katerim prihaja Popović v Rim, se torej ne križa s prvim. V danih razmerah mu je celo v naravno dopolnilo. V ostalem je to odkrito napovedal tudi sam jugoslovanski zunanji minister, ko je na Dunaju izrecno izjavil, da se bo v Rimu zanimal tudi za slovenske rojake, ki živijo v Italiji.

Koča Popoviču, ki je eden izmed ustvarjalcev londonskega sporazuma, s katerim je bilo STO razdeljeno med Italijo in Jugoslavijo, ne more biti neznan, koliko tega, kar nam je bilo tedaj zagotovljenega do danes še ni uresničenega. Tudi italijanska vlada ve, da Spomenica o soglasju in priloženi Posebni statut do danes še nimata v državi zakonite moči. Kljub zagotovljeni dvojezičnosti so še vedno v veljavi paragrafi fašističnega zakona, ki predvidevajo kazni za slovenskega človeka, ki bi na sodišču ne hotel govoriti po italijansko. Če hoče torej Popovič kaj storiti, mu argumentov ne manjka.

V ostalem veže Popoviča na to že gola moralna dolžnost. Država, katero predstavlja in Italija, s katere predstavniki se bo srečal v Rimu, ne pa pripadniki slovenske manjšine na Tržaškem ali italijanske manjšine v Istri, sta podpisnici londonskih sporazumov. Zato se morata brez izgovorov potruditi in zavzeti za izpolnitev dane besede. Pa ne samo na Tržaškem, kjer je vsaj v Posebnem statutu marsikaj že predvidevano, čeprav še ni zakonjeno, ampak tudi v ostalih področjih republike, v katerih žive Slovenci, še vedno ni veljavnih predpisov o stvarni obliki tiste zaščite, kakor jo predvideva ustava. Res je to čisto italijanska notranja zadeva, toda v duhu prijateljstva in če naj bo medsebojno sodelovanje zares iskreno, ne sme biti ovir, da bi se državniki v Rimu tega vprašanja ne dotaknili in tako prispevali k njegovi ureditvi.

Slovenci v Italiji bomo torej pozorno spremljali potek obiska Koče Popoviča in bomo znali pravilno oceniti njegove dosežke.

Popoviča spremljajo: pomočnik ministra Dr. Jože Brilej, tajnik ministrstva, Drago Vučinič, opol. minister Djuro Jović in svetnika Ljubo Ljubič in Svetozar Petropić

Pomirjenje med cerkvjo in državo v Jugoslaviji

Ze dve leti potekajo v Titovi Jugoslaviji napori za temeljito ureditev odnosov med katoliško Cerkvijo in Titovo vlado. V okvir teh naporov spada tudi spomenica jugoslovanskih škofov, naslovljena na Titovo vlado. Od 24 škofov podpisana spomenica vsebuje naslednje zahteve: 1. Povračilo nekdanje cerkvene lastnine, vključno tudi tistih stavb, ki jih je vlada po vojni zaplenila. 2. Več svobode verskemu tisku s podelitvijo dovoljenja za izdajanje večjega števila verskih časnikov in revij. Dosedaj izdaja katoliška Cerkev en sam verski mesečnik. 3. Več svobode verski vzgoji. 4. Vpostavitve neposrednih odnosov med vlado in cerkveno hierarhijo za ureditev raznih vprašanj in izločitev vseh pogojanj med vlado in takozvanimi »duhovniškimi sindikati«, ki jih Cerkev ne priznava.

Na drugi strani priznava Cerkev s svoje strani nedopustnost izrabljanja Cerkve v politične namene in pripravljenost vlade, da sporazumno s Cerkvijo rešuje morebitna nesoglasja. Dobro obveščeni beograjski krogi naglašajo, da je vlada škofsko spomenico z razumevanjem sprejela v preučevanje.

Odnosi med Vatikanom in Titovo Jugoslavijo so bili že leta 1952 prekinjeni. Taktično zadržanje jugoslovanskih komunistov nasproti Cerkvi je nekoliko spremenilo najprej spomladi l. 1958, ko je beograjska vlada povsem nepričakovano dovolila trem zastopnikom jugoslovanskega episkopata, med njimi je bil tudi beograjski nadškof, dr. Ujčić, da odpotujejo v Rim, kjer naj bi razpravljali z vaticanskimi zastopniki vprašanje »modus vivendi« med državo in Cerkvijo.

Nadaljni preokret odnosov med državo in katoliško Cerkvijo se je pokazal letos spomladi, po smrti kardinala Stepinca, katerega je režim obsodil na dosmrtno internacijo. Smrt cerkvenega kneza, kate-

remu so očitali »sodelovanje z ustaši in sovražno obnašanje do Srbov med drugo svetovno vojno« samo zato, ker se ni vklonil komunističnemu režimu, je odstranila še nadaljne zapreke za sporazum.

V nadaljnem obdobju so oblasti jugoslovanskim škofom olajšale izdajanje potnih listov za potovanja v tujino, s svoje strani pa je Vatikan - po informacijah dobro obveščenih krogov - potisnil v ozadje določeno število hrvaških emigrantskih duhovnikov. Ostra polemika, ki jo je še pred meseci posledno vodil jugoslovanski tisk, je v zadnjem času močno popustila.

V zadnjih dneh so se v Rimu mudili nekateri člani jugoslovanskega episkopata, kar je sprožilo v svetovnem tisku domnevo, da bodo med Titovo Jugoslavijo in Vatikanom ponovno vpostavljeni redni diplomatski odnosi. Te vesti je zastopnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva označil za netočne, ni jih pa zavrnil s tistim tipičnim komunističnim žargonom, ki je ob takih priložnostih v navadi.

Ce bi prišlo do normalnih diplomatskih odnosov med Vatikanom in Titovo Jugoslavijo, bi bila Jugoslavija prva komunistična država, ki bi jo Vatikan priznal. Tako daleč pa dosedanjí napori verjetno ne segajo. Vsekakor bodo znosnejši odnosi med Cerkvijo in državo mnogo pripomogli k zboljšanju notranjega miru v Jugoslaviji. Med razlogi, zaradi katerih sta se Tito in partija odločila za načelno in uradno zboljšanje odnosov med Cerkvijo in državo, je gotovo skrb za utrditev notranje državne enotnosti. Tito kot realist si je na jasnem, da samo poravnava s katoliško Cerkvijo lahko odvrne nevarnosti nacionalističnega razkroja, predvsem na ozemlju hrvaške republike.

Slovenci se takega pomirjenja lahko samo veselimo in želimo, da bi bili ti napori tudi uspešni.

V soboto,
dne 14. februarja 1961
ob 21. uri v
HOTELU EXCELSIOR
PALACE

X. TRADICIONALNI DOBRODELNI PLES

Vstop samo z vabilom.
Vstopnice
in rezerviranje miz
v Ul. Machiavelli 22
telefon 36-275
dnevno od 17. do 19 ure.

SDD v TRSTU

VESTI z GORIŠKEGA

Slovenska prošnja ministrskemu predsedniku:

Prosimo Vas, da ustavite zapostavljanje in raznarodovanje Slovencev!

Leta 1866 je Italija obljubila spoštovanje vseh pravic Slovencev v Videmski pokrajini. Zaradi tega so plebiscitarno glasovali za Italijo in ne za Avstrijo. Zgodilo pa se je, da je stranski Avstrija proglasila enakopravnost vseh narodov cesarstva in jo dejanski tudi uvedla in izvajala. Italija pa še danes ne priznava niti enega samega razreda osnovne slovenske šole v pokrajini, kjer se dogaja, da kaznujejo z denarno globo slovenske otroke, ki spregovorijo slovensko besedo v italijanski šoli. To trdijo slovenski listi že precej let ne da bi naleteli na kako zankanje od strani italijanskih oblasti in listov. Niti v otroških vrtcih ni dovoljena slovenska učiteljica, slovenska govorica in slovenska božja beseda. V času fašizma si je neki učitelj dovolil pljuvati v usta slovenskih otrok na Vipavskem. Tega nismo pozabili in tudi ne bomo...

V slovenske kraje nameščajo italijanske duhovnike, ki ne poznajo jezika verikov in ki so zelo čisto odkrito nerazpoloženi do slovenske besede in do pravic slovenskega ljudstva.

Gre torej za očitno in načrtno raznarodovanje naših bratov v dolinah Nadlje, Tera in Bele ter gor do Bele peč.

Na Goriškem in Tržaškem imamo Slovence svoje šole, ker smo si jih sami obdržali, potem ko nam jih je italijanski fašizem vse uničil in smo si jih bili pod Avstrijo priborili.

Leta 1918 je tudi nam obljubila Italija spoštovanje ne samo tistih pravic, ki smo jih uživali pod Avstrijo, ampak še mnogo več. Toda, praznata la fests, gabato lo santos, in preganjanje nas in Hrvatov v Istri se je zabelo, lahko rečemo istočasno z danimi obljubami, saj so nam že leta 1923 z Gentilejevo šolsko reformo šole uničili, za njimi pa še vsa kulturna in izobraževalna društva ter končno tudi tisk. Proti slovenskemu gospodarstvu se je že od lepega začetka vodila načrtna politika ugonabljanja, ne samo denarnih zavodov, ampak tudi zasebnih gospodarstev, saj je končno bil ustanovljen »Zavod treh Benečij«, ki je pokupoval slovenske kmetije in nanje naseljeval italijanske družine iz notranjštine.

Fašizem, ki je vodil Italijo in vse uganjal v njenem imenu, je Slovence in Hrvatov dejansko obsodil na nacionalno smrt in na gospodarsko propast.

Po zlomu fašizma je tudi demokratična vlada prišla na dan z obljubami. Tako je vlada izdala 11. julija 1945 znano izjavo, da bomo Slovenci uživali prav vse pravice. »Dovoljeno je prosto občevanje v materinem jeziku, ne samo v zasebnih trogovinskih odnosih, na javnih zborovanjih, v verskem udeleževanju in v tisku, ampak tudi v odnosu politično, upravno in sodno oblasti«. Tako glasi izjava in nadaljuje z obljubo poučevanja materinščine v javnih šolah in uvedbo krajevnih samouprav.

Tej izjavi je sledila okrožnica videmskega prefekta št. 4569/Gab. z dne 18. 9. 1945, ki se je sklicevala prav na to vladno izjavo in zagotavlja popolno spoštovanje pravic do kulta slovenske narodnosti v mejah Italije in zatrjevala, da bodo v tem smislu izdana vsa tozadevna navodila.

Sledilo je od strani ustavodajne skupščine junija 1947 priznavanje posebne avtonomije deželi Furlaniji-Juljski krajini in to tudi zaradi prisotnosti Slovencev na tem področju, saj je bilo v parlamentarni komisiji za uvedbo deželni avtonomij in onih s posebnim statutom izrecno poudarjeno, da je treba Slovencev popraviti krivice, ki jim jih je storil fašizem ter jim vrniti zaupanje v pravičnost Italije.

Toda glej, takoj za tem so se podali v Rim večni sovražniki Slovencev in preprečili, da se posebna avtonomija izvede: to pa samo zato, da bi mi Slovenci ne prišli do uživanja svojih pravic.

Kljub temu je v X. členu prehodnih in končnih ustavnih določil zapisano, »da ostane v veljavi določilo 6. člena, ki narokuje vladi zaščito jezikovnih manjšin.«

Sledil je potem ukaz prosvetnega ministrstva št. 5113/76 L z dne 25. novembra 1949, da se morajo otroci slovenskih opantov izgnati iz slovenskih šol. Ta ukaz so seveda povzročili krajevni organi iz gole mrznje do naših šol in hudobnega nerazpoloženja do nas Slovencev v pogledu pravic, ki nam po božjem in človeškem zakonu pripadajo.

Koliko so naši otroci pri tem krivičnem ukrepu trpeli, z njimi pa njihove družine in vsa šola, ni moči povedati. Nihče, niti sam takratni ministrski predsednik, se naših otrok ni usmilil. Morali so v italijansko šolo, kjer se ne poučuje slovensčina, kakor se poučuje italijanščina na slovenskih.

Gonja proti slovenski šoli je šla naprej, več ali manj tiha; več ali manj javna. Ko so slovenski starši zahtevali šolo v Ločniku, je bilo takoj vse na nogah proti njim, celo otrošniki in sam italijanski duhovnik. Niti prefektura niti šolsko skrbništvo in šolsko nadzornišvo se niso izrekla v obrambo slovenskih staršev in njihove pravice. Tudi nameščanje nekaterih učnih moči je baje imelo namen in cilj ogroziti obstoj slovenske šole. V Krmini so šolo ukinili čes, da slovenski otroci lahko zahajajo v slovensko šolo na Plešivo, pa čeprav je zelo daleč in otroci zlahka ne morejo do nje.

Pa niso našim krminskim otrokom nudili vožnje z avtobusom na Plešivo. Zdej

pa, ko zopet zle sile uničujejo še šolo na Plešivem, misli krminsko županstvo nuditi avtobus s Plešivega v Krmin, da le odtegnejo slovenske otroke z naše šole in s tem šolo uničijo.

Prefektura ne bo verjetno našla ničesar proti temu, da se v občinski proračun vpiše potrebni stroški. Šolsko skrbništvo, nadzornišvo in didaktično ravnanje pa kljub krivičnemu položaju in tolikim protestom slovenskih listov ne vemo, da bi nastopila v obrambo pravice slovenske šole.

Solo v Mirniku so nam tako rekoč ukradli. Slovenska učiteljica je namreč slučajno zbolela in je ni bilo pri vpisovanju učencev. Prisotna italijanska učiteljica pa je slovenske učence kratko in malo vpišala v italijansko. Slovenskim staršem je bilo sproti podvrženo, da je slovenska šola odpravljena. Pri tem je treba povedati, da otrok za italijansko šolo ni bilo!

Kako, da ni didaktično ravnanje pokrbelo za drugo slovensko učiteljico, ko je vedelo da je prva zbolela? Zakaj se šolsko nadzornišvo ni pobrigalo za stvar in zakaj je šolsko skrbništvo šlo molče mimo te krivice?

Solo v Trziču in v Ronkih so nam ogrozili šovinistični nastopi vseh vrst, pritisk na slovenske starše, malomarnost nekaterih učnih moči, omalovaževanje slovenske šole s trditvijo, da ni zakonjena in da zato nima nobene veljave. Kdo je temu kriv, če ne oblastva, ki niso šole, to je pravice slovenskega ljudstva branila in pa vlada sama, ki toliko zavlačuje z zakonitvijo slovenske šole!

Nastop didaktičnega ravnanja, da

se je veliko število učencev prepisalo iz šole v ulici Randaccio v Gorici v šolo v ulici Croce je zopet jasan dokaz, da naše šolske pravice niso zaščitene. Višja oblastva o tem vedo, pa niso ničesar ukrenila, da se krivica popravi. To pomeni, da je naša trditve, da je prvi namen takega ravnanja odprava šole v ulici Randaccio, popolnoma utemeljena. Za boljše poznanje razploženja šolskih oblasti do slovenske šole se moramo spomniti tudi primera, ki se je pripetil pred nekaj leti na šoli v ulici Croce, ko je šolsko nadzornišvo podvržlo izpitu iz slovensčine učence, ki so komaj začeli obiskovati prvi razred slovenske šole. Seveda so otroci pri izpitu padli! Nikjer v Italiji, niti v Neaplju ne zahtevajo izpita za sprejem v prvi razred osnovne šole.

V odnosih s politično, upravno in sodno oblastjo je ta raba slovenskega jezika še vedno prepovedana, kljub slovenski vladni izjavi od 11. julija 1945 in kljub navedeni okrožnici videmskega prefekta. Najzgovornejši dokaz temu je, poleg odloka tržaškega sodnika, o katerem je poročal »Primorski dnevnik«, tudi razveljavljanje od strani goriške prefektore sklepa doberdobskega občinskega sveta da morejo uradniki, ki želijo biti nameščeni, obvladati tudi slovensčino.

Zman nam bo goriška prefektura »dovoljevala« prosto rabo slovensčine v zasebnih odnosih, ker za to ne rabimo nobenega dovoljenja. Se nismo ustrašili fašističnega nasilja in terorja, konfincij, zaporov in smrtnih obsod in se ne strahujemo niti današnjega pritiska, zapostavljanja in zvitega tolmačenja zakonov in u-

stavni določil. Ustavna določila nam dajajo prav in zahtevamo, da jih oblastva izvajajo. Plačujemo težke davke in služimo vojsko: smo po ustavi enakopravni državljani: in nas 6. člen iste ukazuje štiti v pogledu vseh naših pravic, zato se ne bomo pustili motiti od večnih obljub.

V notranjosti republike dajajo otrokom pristna slovenska imena, nam, ki smo pristni Slovenci, pa jih sramotno prepovedujejo, in to po osemnajstih letih zloma fašizma in še danes, ko republika vodi stranka, katere program sloni, pravijo, na krščanskih načelih.

Nobena oblast, ki ima vendar nalogo braniti pravice vseh državljanov, ne nastopi v obrambo naših najsvežejših pravic, proti takemu sramotnemu ravnanju z nami, ki nismo in nečemo biti sužnji in manjvredni državljani.

Napočil je čas, da nastopimo odločno proti vsakemu zapostavljanju in raznarodovanju! Gospod ministrski predsednik Fanfani je moč velike izobrazbe, širokim razpored in globokega človečanskega in krščanskega prepričanja. Njega prosimo, naj napravi enkrat za vselej konec temu nezdružnemu položaju; naj pomete z vsem ki naš tači in z vsemi, ki nas prezirajo in sovražijo; naj ukaze izvajati ustavo v pogledu zaščite vseh naših pravic, v duhu republikanske ustave, ki je nastala iz mučeniškega odpora proti fašizmu tudi nas Slovencev, od leta 1922 do leta 1945; v duhu mednarodne listine človečanskih pravic in v imenu krščanske resnice, ki jo on, gospod ministrski predsednik Fanfani, tako možato zagovarja!

VESTI IZ ŠTEVERJANA

Pri nas je bila v soboto 19. novembra zvečer občinska seja, na kateri so v prvi vrsti pregledali in odobrili proračun za leto 1961, nato pa sklenili, kupiti pri tvrdki Postir v Romansu 750 kub. m gramoza za popravilo ceste, zaupati inž. Schiozziju izdelavo načrta za vodovod ter naprositi državni prispevek za novo delavsko hišo v spodnjem delu vasi, kjer so nekatere družine še vedno brez stanovanja.

Končno je treba še omeniti, da so svetovalci pooblastili županstvo, naj skuša prepričati ostale občine članice živinodravniškega konzorcija, da bi se v prihodnosti plačevali stroški na podlagi števila prebivalcev in ne več na podlagi števila živine. V primeru, da bi ta predlog zavrnili, bo števerjanska občina izstopila iz omenjenega konzorcija ter urekla na drugačen način vprašanje živinodravniške službe.

„Tovariš Kiselj, ali je mogoče?“

V tedniku »Koroška kronika« smo pod zgošnjim naslovom našli ves zanimiv članek, ki bi ga morale pazljivo prebrati zlasti tiste naše matere, katerim se zdi verska vzgoja njih otrok skoraj nekaj nevarnega, to pa zato, ker ne smatrajo preveč priporočljivo zameriti se pri krajevnih oblasteh, če imajo te svojerstne poglede do vere in cerkve. Članek pravi:

Ali mladina v današnji Rusiji veruje v Boga — to vprašanje vedno bolj zanima svetovno javnost. Saj je mnogo odvisno prav od tega, kako se bo usmerjal razvoj svetovnih dogodkov v bližnji bodočnosti. Če se Sovjetom po več kot 40 letih vztrajnega boja proti Bogu z najbolj zvito protiversko propagando ni posrečilo iztrgati iz srca ruske mladine versko nagnjenje, potem komunizem ni uspel.

Pogosto tožijo komunistična glasila nad nezadostno brezbožno propagando in pri tem navajajo številne primere, ki kažejo, da je v ruski mladini še vse preveč ostanke verskega mračnjstva.

V eni zadnjih števil sovjetskega strokovnega lista »Truda« je zanimivo poročilo o primeru v družini partijca Kiselja, čigar hči je šla v samostan. Na partijskem sestanku so seveda trdo prišli očeta, kot poroča list.

KISELJEVA HČI GRE V SAMOSTAN

Predsedujoči tovariš je po končanem dnevnem redu na sestanku tovarniškega komiteja, ki se je vršil v električnem podjetju Stalinohorski, dejal: »Tovariši, treba je, da razčistimo še eno važno zadevo. Poročajo nam, da je hči tovariša Kiseljeva, ki je član našega delavskega sveta, Klavdija, vstopila v samostan. Kaj pravite k temu vi, tovariš Kiseljev?« Kiseljev je ves zardel in spregovoril po krajšem pomisleku: »Tovariš predsednik, temu je kriva moja žena. Saj jo vedno opozarjam, da mora opustiti te verske neumnosti, toda žena kljub temu sili otroke, da molijo.«

Tedaj nastane med prisotnimi tovariši splošno začudenje: »Otroci tovariša Kiseljeva molijo! Nezaslišano! Hči tovariša in partijskega funkcionarja gre v samostan?« Z vsoto strogostjo nadaljuje tovariš predsednik: »Kaj nameravate ukreniti sedaj, ko ste slišali, da je vaša hči v samostanu?« Kiseljev se je nekoliko pomiril in odgovoril: »Mislim, da gre hčerki v samostanu kar dobro, kajti od mene ne prejema nobene podpore.« Ta ravnodusen odgovor pa je vzbudil med navzočimi pravo ogorčenje: »Taka predzrnost je pa že višek nesramnosti, Tovariš Kiseljev torej ne obsoja ničvrednega in nazadnjaškega življenja svoje hčerke!«

KISELJEV SIN S KRIZEM V SOLI

»Ce je tako, potem je tudi resnica, da je vaša druga hčerka, Nina, v šoli javno odklonila obratno ruto pionirjev?« je že divje rohnel tovariš predsednik nad obtoženim očetom. »Kaj pa poročate k temu, tovariš Kiseljev?« Ta pa ni imel ničesar dodati in je ves osramočen stal pred sodniki. Toda tovariš še ni končal. »Prav tako nam je bilo sporočeno, da je prišel vaš sin Serjoša v državni otroški vrtec z ovratnico, na kateri je visel križec. Ko je pa zaslužna voditeljica vrta, tovarišica Poljakova, ponovno pozvala otrokovo mater in jo opozorila, da otrok ne sme z znamenjem križa priti v šolo, ji je vaša žena, tovariš delavski svetnik, predzno odgovorila: »Jaz sem mati in zato bom otroka vzgojila, kot bom jaz hotela.« Kaj morete navesti v svoje opravičilo, tovariš Kiseljev?«

Obtoženi je bil ves skrušen in je molčal. Navzoči tovariši so pa tudi bili presenečeni nad toliko versko vkorenjenostjo sredi delavskega naselja; bili so, kakor da so izgubili težek boj in se začutili nevarno ogrožene. Tedaj pa se eden navzočih dvigne in z vsoto odločnosti zahteva: »Tovariš predsednik! Da se nevaren pokret nazadnjaštva med našim delavskim razredom ne bo še nadalje širil — primer družine tovariša Kiseljeva nam bodi v opomin — zahtevam v imenu delavskega kolektiva elektrarne v Stalinohorskem, da se tovarišu Kiseljevu odvzamejo vse partijske funkcije!«

Tovariš predsednik pa je bil demokrat... Zato je odredil glasovanje. Toda tovariši niso poznali usmiljenja in Kiseljev je bil razrešen vseh časti in vseh pravic — do tedaj, ko se bo njegova družina otrsela verskega nazadnjaštva in se bo hčerka vrnila iz samostana. Taka je v praksi verska svoboda v Rusiji. In kljub temu mnogih vztrajajo!

Naši svetovalci za avtobusno zvezo s Pevmo in Oslavjem

Goriški občinski svet je razpravljal o novi pogodbi z avtobusnim podjetjem ATA, ki naj bi trajala polnih devet let. V imenu naših svetovalcev je dr. Sfiligoj odločno protestiral proti pomanjkanju avtobusne zveze s Pevmo in Oslavjem, kar je v veliko škodo tamkajšnjega prebivalstva, ki upravičeno tarni, da se ga županstvo ne spomni.

Dr. Sfiligoj je povedal, da Ribijeva korjera ne vozi redno, ne zadošča potrebam prebivalstva in zahteva previsoke cene. V tem slabem vremenu morajo stari kmetje in kmetice voziti poljske prideleke, sadije in zelenjavo s kolesom z Oslavja in Pevme, pa tudi iz Sentmavra v Gorico. In to na vse zgodaj, da ne zamudijo trga. Vprašanje se mora rešiti nujno, ker je neodložljivo, saj podoželani upravičeno zahtevajo iste avtobusne prometne pogoje, kot jih imajo vsi ostali goriški občani.

Predlog, da občina naroči podjetju ATA zopetno vzpostavitev zveze in prometa z Oslavjem in Pevmo, ki sta ga podpisala tudi svetovalec dr. Kacin in g. Bratuš, je pri glasovanju propadel, saj so zanj glasovali samo še komunisti in socialistični svetovalec.

Zupan pa je prosil dr. Sfiligoja, naj mu predloži točne pisne pritožbe in zahteve prizadetega prebivalstva, da zadevo preuči in nastopi pri Ribijevem podjetju za redni promet po željah prizadetih.

Praznik dreves

Kakor je že več let v navadi, je bil tudi letos 21. novembra praznik dreves. Posebne svečanosti so bile v mestu in okolici in tam, kjer so slovenske šole, so se jih udeležili tudi naši šolarji.

V Doberdolu in Jamljah so določili za mlada drevesca kar šolsko dvorišče, kjer so se za priložnost zbrale tudi domače oblasti, kar je dalo dogodku še poseben pečat, v Sovodnjah pa so se podobne svečanosti izvršile ob športnem igrišču.

Izjemo je v tem predstavljal števerjanska občina, ker so sklenili, da bodo poskrbeli za posaditev dreves okrog novih šol, ko bodo te dokončno urejene.

Komunistično podložništvo

Ves svet ve, da smatrajo kitajski komunisti vojno kot edino mogoče sredstvo za dosego svetovne nadvlade in da se v tem ne strinjajo z njimi niti Rusi, ki bi radi zavladali svetu, poslušajo se mirne koexistence, toda med razpravo o sprejemu LR Kitajske v OZN je Hruščev potrdil svoje teze za sprejem rekel tudi, da je »kitajsko ljudstvo prežeto z miroljubnimi nameni in zagovarja mednarodno gospodarsko in kulturno sodelovanje, naklonjeno je ustvarjanju področja miru v Aziji in predlaga dezatomizacijo Pacifika, poleg tega pa je LR Kitajska predlagala nenapadalnih pakt med vsemi azijskimi državami in področjem Pacifika, vključno ZDA.«

V miroljubne namene kitajskega naroda tudi mi verjamemo, saj prav noben narod si ne želi vojne, ker se prav dobro zaveda, kaj bi ta pomenila zlasti danes, ko človek že razpolaga z atomsko bombo,

teže pa je razumeti, kako je to, da se Hruščev sklicuje na kitajsko ljudstvo, da bi dosegel sprejem Kitajske v OZN, ko je vendar usoda Kitajske v rokah komunističnih voditeljev, ki so pripravljeni ob vsakem času nastopiti z orožjem v roki za dosego svojih ciljev. Hruščevu sklicevanje na kitajsko ljudstvo je zato res smešno, nam pa istočasno dokazuje, kako znajo komunisti spretno izrabljati tiste argumente, ki se jim zdijo učinkovitejši.

Kako izgleda »miroljubnost« kitajskih komunistov, najbolje vedo razni azijski narodi, zlasti pa tisti, ki se morajo skoraj dnevno braniti pred oboroženimi napadi kitajske vojske. Posebni, toda na srečo le besednih napadov s strani kitajskih komunistov je stalno deležna tudi Jugoslavija.

Morda bi Kitajci Tita in tovariše žive požrli, če bi jih mogli, no, pa se je kljub temu pri vseh mednarodnih odločitvah brez premisleka postavljajo na njihovo stran, včasih v očitnem nasprotju celo z državnimi interesi...

Obletnica smrti Poldeta Kemperla in mons. Brumata

Letos obhajamo deseto obletnico smrti znanega slovenskega novinarja Poldeta Kemperla in častitega duhovnika mons. Brumata.

Bila sta oba vneta borca za pravice Slovencev in sta marljivo v tem oziru delovala vsak na svojem področju. Seveda gre mons. Brumatu še posebno priznanje zaradi njegovega duhovniškega poklica, ki ga je opravljal odlično. V prvem povojnem letu, od l. 1945 do smrti sta požrtvovalno delovala za uveljavljanje demokracije med Slovenci, in v odnosih med nami in Italijani.

Novost v Gorici

Kdor je te dni hodil po našem Korzu, je takoj opazil, da so na glavnih križiščih postavili posebne svetlobne naprave, podobne tistim, ki smo jih že videli v Trstu, Vidmu in drugih mestih, tako imenovane semafore, s katerimi bodo sedaj dalje urejali promet.

Novost bo prav gotovo delala marsiko mu preglavice, zlasti starejšim ljudem, ki so se včasih prav s težavo pokoravali še celo službojučim stražnikom. Stvar pa ni v resnici tako huda, le vedeti je treba, da je prehod dovoljen takrat, ko je na napravi prižgana zelena luč.

Smrt v Podgori

Predpretekli teden se je pripetila v Podgori huda prometna nesreča, ko je g. Jožef Kožljin nesrečno prišel pod tovorni motorni voz in ostal na mestu mrtev.

Vzrok nesreče niso še znani, ker ni moč ugotoviti, kako je mož prišel pod tovornjak.

G. Kožljin je bil star 72 let. Bil je pošten in zaveden slovenski mož. Pogreba, ki se je vršil v nedeljo popoldne 20. novembra, se je udeležilo zelo veliko ljudi, tudi iz Biljane v jugoslovanskih Brdih, odkoder se je pokojnik preselil v Podgoro,

Prizadeti družini naše iskreno sožalje.

OPOZORILO

Županstvo sporoča, da so neznane osebe odnesle cementne droge, ki so bili komaj postavljeni v drevedore Oriani z namenom, da bi ogradili nevarni del ceste in tako omogočili tudi tam pešcem varno kretanje.

Občinska uprava ne more kaj takega trpeti in zato poziva vse občinstvo, naj ji pomaga, da se krivici čimprej odkrijejo in primerno kaznujejo.

Državna podpora za kmetijstvo

Država je nakazala pokrajinski upravi 10 milijonov lir podpore, ki jo bodo deležni tisti kmetovalci, ki bodo do 30. IV. 1961 zasadili nove nasade vinogradov ali sadovnjakov, izvršili ali popravili namakalne naprave ali preuredili dovodne poljske poti. Upeštevati bodo zlasti take kmetovalce, ki jim je škodo povzročilo neugodno vreme. Prošnje je treba vložiti do 20. decembra t.l. na kolkovanem papirju 100 lir in jih nasloviti na Goriško kmetijsko nadzornišvo. Vsa pojasnila dajejo v uradih nadzorstva.

Svetovno mesto v številkah

Leta 1626 so prodali otok Manhattan, ki je središče New Yorka, angleškimi priseljencem za 24 dolarjev. Prebivalci, ki jih je bilo kakih 200, so domovali po bednih kočah, zgrajenih iz drevesnih debel. Danes 350 let kasneje živi na isti površini osem milijonov newyorških prebivalcev. Namesto lesenih koč je danes na otoku 683000 poslopj iz betona in opeke. Vrednost vseh teh stavb in zemljišče cenijo davčne oblasti na 19 milijard dolarjev (11780 milijard lir).

Za varnost skrbi armada 22000 policijskih stražnikov in 12000 gasilcev. Ta varnostna služba stane mesto 210 milijonov dolarjev na leto. Celotni mestni upravni stroški znašajo 1277 milijonov dolarjev letno (792 milijard lir). Posebno poceni je podzemna železnica. Same v New Yorku se človek lahko pelje 400 km daleč za 15 centov (92 lir). To je dvakrat iz Trsta v Ljubljano in dvakrat nazaj.

Dnevno obišče New York 200000 turistov. Za telesno udobnost skrbi 12000 restavracij 37 narodov in nad 500 hotelov s 128000 sobami. Sedemsto gledališč in kinodvoran posejudejo pol milijona sedežev. New York je največja luka sveta. Ladja, ki vozi s hitrostjo 10 vozlov na uro, potrebuje deset dni, da obide celotno pristanišče. Letno porabi New York 80000 vagonov mesa. K temu je treba pristišeti se 25000 vagonov rib, 13000 vagonov masla in sira, 21000 vagonov pomaranč in okrog 2500 milijonov jajc.

V New Yorku govorijo prebivalci 83 jezikov. Vsako sekundo je okrog 100 telefonskih razgovorov. Telefonsko mestno omrežje je tako obilno, da bi žico lahko 370 krat ovili okrog zemlje. Newyorški vodovod dobavlja dnevno 5 milijard litrov pitne vode. Letno izpijejo prebivalci okrog 25 milijard vrčkov piva in drugih tekočin.

Za sprejem slovenskih zastopnikov pri predsedniku vlade A. Fanfaniju

Slovenska demokratska zveza iz Trsta in Gorice in Slovenska kulturno-prosvetna zveza so poslale 27. t.m. predsedniku vlade Amintoru Fanfaniju pismo tele vsebine: »Slovinci, ki prebivajo v pokrajinah Trst, Gorica in Videm, so se že ponovno obrnili na vlado in na parlament republike z različnimi nujnimi zahtevami in spomenicami, da bi dosegli objavo tistih zakonskih določb na podlagi demokratičnih načel, na podlagi določb republike ustave in na podlagi mednarodnih obveznosti, ki jih je prevzela vlada za ureditev jezikovnih in narodnostnih pravic slovenske manjšine v Italiji.

Ker na zahteve ni bil dan noben odgovor in ker slovenska manjšina — za razliko od nemške, francoske in ladinske manjšine — še vedno ne razpolaga z zakonskimi določili, ki bi urejala njeno narodno, jezikovno in kulturno življenje, je potrebno poskrbeti, da se s takim stanjem preneha in korist razvoja slovenske manjšine in tudi v korist italijanske republike.

Omenjene spomenice so soglasni izraz stališča slovenske narodne skupine glede njenih življenjskih vprašanj in vsebujejo osnovne zahteve, ki imajo svoj pravno politični izvor v načelih republike ustave in v določbah posebnega statuta kot sestavnega dela londonskega memoranduma. Te spomenice so po svoji vsebini žive in aktualne, prav tako kot so bile tedaj, ko so bile podpisane. Nobena še tako upravičena zahteva, ki jo spomenice vsebujejo, ni nuleta, na žalost, ne pri vladi ne pri krajevnih oblastih na potrebno razumevanje, še manj pa na ustrezno izvajanje z izjemo malopomembnih koncesij.

Tudi po predložitvi zadnjih spomenic so se pogoji narodnega življenja Slovencev v Italiji nadalje poslabšali. Prav v teh dneh je tržaško sodišče zanikalo pravico rabe slovenskega jezika na sodišču ter tako potrdilo veljavnost členov 137 kazenskega postopnika in 122 civilnega postopnika, členov, ki sta fašističnega duha in izvora.

Pripadniki slovenske skupnosti niso priznali in ne nameravajo priznati takega dejanskega stanja, ko se ne izvajajo ustavne določbe glede njihovih osnovnih pravic in spričo katerega se posebni statut kljub podpisu in izjavam odgovornih državnikov smatra — da uporabimo izraz, ki ga je bilo slišati na sodišču — kos papirja brez vrednosti. Čut odgovornosti pred zgodovino in pred slovensko manjšino nam ne dopušča, da bi se odpovedali načelu enakopravnosti državljanov različne narodnosti, in sicer ne le glede oblike in besed, temveč predvsem glede dejanj.

Sploštevani gospod predsednik, dosedanje raznanje krajevnih in osrednjih oblasti je hudo prizadelo ugled države, medtem ko začena slovensko prebivalstvo izgublja zaupanje v oblasti, ki ne izvajajo svojih obveznosti — ki so jih prevzele do lastnih državljanov — v škodo obstoja in kulturnega razvoja slovenske manjšine. Mnenja smo, da je obseg teh vprašanj zašel v tiste faze, ko je postalo nujno, da odgovorne oblasti takoj rešijo postavljena vprašanja, ki jih zahteva slovenska manjšina Trsta in Gorice in organizacije, katere jo predstavljajo.

Podpisani zastopniki Slovenske demokratske zveze iz Trsta in Gorice ter Slovenska kulturno-gospodarska zveza iz Trsta in Gorice bi želeli, da bi se jim omogočilo ustno obrazložiti gospodu predsedniku ministrskega sveta vse svoje razloge glede težavnega položaja, v katerem se nahaja jezikovna skupina, katero predstavljajo.

Gospod predsednik, v pričakovanju, da bi Slovinci v Italiji mogli najti v Vas tiste stega državnika, ki bi rešil vseča vprašanja v korist manjšine in države ter da bi se čimprej uresničili zahtevani spomeniki, Vas pozdravljamo z odličnim sestovanjem. — Trst-Gorica, 27. novembra 1960a. Razen tega smo izvedeli, da je tudi tr-

žaško strokovno društvo slovenskih pravnikov. »Pravnika, poslalo predsedniku vlade in vsem drugim pristojnim organom zahtevo z obrazložitvijo glede izvajanja člena 5 posebnega statuta londonskega memoranduma.

Svoboda je naša dolžnost

KENNEDY O VODILNIH ZASNOVAH SVOJE POLITIKE

Zivimo v težkih časih. Tudi bodočnost ne bo enostavnejša. Naše odgovornosti se ne bodo zmanjšale. Naši sovražniki ne bodo oslabei. Dokazati moramo, da prevzamemo kot svobodna družba vse odgovornosti — da se bomo vstopovno upli neusm. Lenemu izkoriščanju človeških, naravnih in tvarnih rezerv — da svoboda ne sme zgolj živčariti in se preživljati, ampak, da se mora tudi uveljavljati in zaščititi.

Ne zadostuje zgolj vprašanje pomembnosti Amerike. Sleherni izmed nas se mora zavedati, kaj pomeni biti Američan. Nam je usoda podelila posebno darovno svobodo, zato terja od nas nenavadne napore, posebno še v časih, ki jih preživljamo.

Steherni izmed nas mora postati v svem vsakdanjem življenju dostojnejši, budnejši, bolj čustven in tudi odločnejši. Svoje državljanske dolžnosti moramo izpol-

njevati s posebnim ponosom in s posebno skrbnostjo, pa naj gre že za plačevanje davčin ali za izvolitev državnega predsednika. Svojo prostost odločevanja moramo uporabljati tako, da delujemo v korist nacije, tako v proizvodnji kot pri študiju, tako pri iskanju namestitve, kot pri učenju tujih jezikov, tako v pritožbah, kot v odločitvah, katerim sledimo in pri nevesčnosti, ki jih prenašamo.

Ce potrebuje temno zakotje nekje v Afriki tehnikov, če ogroženi azijski predelci zahteva specialiste za tuje jezike, če terja sovjetska grožnja v Berlinu potpelnost in odločnost, če zahteva tekmovanje v vsemirju boljše šolanje — moramo dokazati, da opravijo prostovoljni napor svobodnega moča vse to ustrezneje kot za namori totalitarnega nasilja.

Sleherni Američani morajo svoje odgovornosti za gradnjo in vzdrževanje demokratične družbe najzornjeje vrste, ki je vredna, da postane čuvarica svobode vsega sveta, neprimerno resneje ocenjevati, kot je to počeljal v zadnjih desetih letih.

Mi Američani se moramo spet posvetiti velikim ciljem. Spet moramo raziskovati, dvitiškati in iskati. Potem se bomo viziži Jonu Adamsu in Massachusettsu, ki je l. 1813 Tomazu Jeffersonu zagotovil, da bo naša republika nekoč vna začetku človekove popolnosti, resnično tudi približali.

Jugoslovanski gospodarski eksperiment

Letos praznuje Titova Jugoslavija desetletnico tako imenovane »delavskega samoupravljanja. Po razkolu z Moskvo so se jugoslovanski komunisti morali nujno ozreti po opori in ljudskih množicah, ker jim je drugače pretlila najresnejša nevarnost, da jih odnese burja. Po vzgladu: zemljo tistemu, ki jo obdeluje, so iztisnili geslo: Tovarne delavcem! Istočasno so se odpovedali prisilni kolektivizaciji zemlje in tako potolažili kmečki sloj. Oba gornja ukrepa titovci še danes označujejo za »jugoslovansko pot v socializem. Jugoslovanski komunisti so imeli takrat pripravljene še nadaljne načrte za demontažo partijske diktature. Stalnova smrt pa jih je rešila vseh popuščaj. Milovan Djilas, ki naj bi bil apostol sprave in tih likvidator partijskega terorja, je moral v ječo.

Kaj dejansko pomeni načelo delavskega samoupravljanja? Ali ga je mogoče smatrati kot nekaj nastanek demokratičnih oblik, dokler obstoja totalitarna partija, katere člani prenašajo in izpolnjujejo direktive centrale skozi vse javne ustanove do najnižje upravne enote? Velika večina demokratov upravičeno dvomi v tak »demokratični nastavek. Neka določena pomembnost tiči morda v dejstvu, da pri tem »samoupravljanju« ne gre za soodločanja posameznikov, ampak za večjo samostojnost posameznih obratovališč, za njihovo značilnost, da se gospodarske osnovne enote podredijo zakonom ponudbe in povpraševanja na tržiščih. V okviru številnih in večkrat izredno zamotanih zakonov in uredb sestavljajo samoupravni organi proizvajalne programe, dobavljajo gradiva in kalkulirajo cene. Doseženi dobički se — spet seveda v okviru številnih omejevanj — zopet investirajo, razdelijo v obliki mezdnih doklad ali uporabljajo te presežke v socialne namene. Morebitne izgube krijejo člani obrata, pri čemer so dopustni odtegljaji do 30 odstov. Načelo materialne zainteresiranosti so v Titovi Jugoslaviji uresničili v mnogo večjem obsegu kot pa se to dogaja v Sovjetiji.

V nasprotju z državnogospodarskim ustrojem, kateremu predpisuje birokracija proizvajalne načrte, mu dobavlja surovine, razdeljuje proizvode in nakazuje mezde

in plače, si jugoslovanska podjetja sama iščejo svoje dobavitelje in odjemalce ter proizvajajo samo tisto, od česar si obljudljajo največ dobička. Socialistično tržišno gospodarstvo, kot imenujejo titovci: svoj ustroj, dovoljuje posameznim podjetjem povsem prosto odločanje. Poslovodja pa ključ temu ne nastopa kot podjetnik, ker so delavci zainteresirani na donosnosti podjetja. Zato so tudi našli neko obliko pravice soodločanja.

Jugoslovanski delavski sveti in od njih postavljeni obratni odbori dejansko razpolagajo z določenimi kompetencami. Tam kjer odločajo tehnična in finančna vprašanja, ki jih partijska doktrina ne more razvozlati, obmolne tudi partijski oblastni. Jasno pa je, da so partijski na goste posejani po vseh obratih, kjer opravljajo vuhunsko in denunciatno službo z vne mo nekdanjih grajštiških priganjatev. Vendar pa se njihova nekdanja oblastnost očitno brusi med kolejem politike in kupčije. To se dokaja zlasti v industrijah, ki razpolagajo z določeno tradicijo.

Iz čisto tehničnega vidika delujejo delavska samoupravljanja v mnogih primerih v podjetjih zaviralno. Tega seveda gospodarski dirigeti ne priznavajo. Se povsem neraziskano in objektivno ocenje ostalo tudi vprašanje storilnosti, ki je kljub slavošpevom še vedno zelo nizka v primerjavi z državami svobodnega gospodarstva. Jugoslovanski gospodarski čarovniki se zelo radi hvalijo, da so s svojim delavskim samoupravljanjem daleč presegli sosedne vzhodnoevropske satelitske države. Res izkazuje industrijski razvoj v Titovi Jugoslaviji določen napredek, vendar so vzroki tega napredka v sami naravi proizvodnje. Jugoslavija uvaža velike množine sestavnih delov in polizdelkov in v tujih licencah izkorišča na ta način začetna dela drugih. Tako izdelujejo v Jugoslaviji avtobuse po italijanski, traktorje po ameriški, hladilnike po nemški, ladijske motorje po švicarski licenci. Investicije opravljajo s tujimi posojili. Samo v letu 1959 so Jugoslavlani prejeli tujih posojil za 367 milijonov dolarjev.

V svojem napol socialističnem in napol tržnem sistemu se seveda pojavljajo številne težkoče v svobodni igri med ponud-

Slovinci - "čuden narod,"

Ali smo res? Kadar so prihajali tuji vojaki v naše kraje, so tako govorili. In kadar domačini v Ameriki ali Avstraliji pridejo v tesnejši stik z nami, rečejo isto. Gre za naš značaj, za naše vedenje — gre pa brez dvoma tudi še za nekaj drugega: za našo slovensko kulturo, ki je našla pot prav do zadnjega kotička slovenske zemlje, v vsako našo družino. Kateri naših domov ni na pr. imel svoje domače knjičice? Ljudje, ki so nam hoteli prinašati kulturo ali pa tuji potniki, ki so na poti skozi naše dežele imeli možnost nas spoznati od bliže, so vedno presenečeni podčrtavali to dejstvo.

Zunaj po svetu — raztresli smo se po vseh petih kontinentih — seveda ni vedno povsem tako. Prva leta so skrbi za vsakdanji kruh prekrile skrb za slovensko knjigo. Ta igra je bila nujna, a tudi strahno nevarna. Kaj se ne zgodi, da se človek odvadi branja in da je kasneje nova lepa hiša res da s pripravljanim prostorom tudi za knjžico, le še nekaj le bolj simboličnega, bolj za »obiške«, ki naj vidi-jo, da smo kulturni ljudje...?

Vendar je treba priznati, da smo tudi kar se izdajanja knjig in branja Slovinci še vedno daleč pred drugimi narodi, katerih otroci žive po svetu. Vrsta slovenskih knjižnih založb deluje v zamejstvu in skoraj ni večjega mesta na svetu, da se ne bi v njem vsako toliko tiskalo novo slovensko delo. Vendar pa je Slovenska kulturna akcija založba posebne vrste. Njene knjige se tiskajo v Buenos Airesu, toda pišejo jih pisatelji in pesniki tudi iz Trsta, kakor iz Avstralije, tako iz Ja-

ponske kakor Severne Amerike, in bralci teh knjig, naročniki knjižnih izdaj (vsak naročnik je praktično tudi majhen mecen te knjižne založbe, brez katerega njeno delo nikdar ne bi moglo pokazati takih uspehov, kakor jih je) žive prav po vsem svetu. To so preprosti ljudje, delavci, duhovniki, pa tudi med slovenskimi znanstveniki najdemo sodelujoče in naročnike. Bralci najrazličnejših okusov morejo najti zanimive in vedno kvalitetne knjižice bodisi zase bodisi za darilo svojim prijateljem. Od filmsko napetega potopisa slovenskega gornika na Dhaulagiri do zbornike povesti o Jerčevih Galjotih, od zbranih pesmi največjega slovenskega pesnika zadnjih desetletij Balantiča, do modernih romanov — vsega je dovolj v katalogu knjig Slovenske kulturne akcije. Dela so pestrakakor so pestri kraji, kjer žive potratniki njenih knjig.

Tuči se čudijo naši delavstvi. Seveda ne vedo — kakor tudi mnogi med nami samimi ne — da je vse to delo opravljeno z velikimi težavami. Se doma nobena svobodna knjižna založba ni mogla izhajati brez državne podpore, kaj šele zunaj v svetu! Vse delo je že in bo tudi v bodoče odvisno samo od naročnikov knjig in pa ljudi, ki se zavedajo važnosti slovenskega tiska za ohranitev in razvoj slovenskega življa.

V domovini knjig Slovenske kulturne akcije niti omenjajo ne. Včasih je najti kakšno mnenje o piscu; drugič spet ponatiskujejo cele strani iz knjig Kulturne akcije (n. pr. iz Dhaulagiri), toda nikdar ni besedice o knjižnem delu založbe, ki je v šestih letih vrгла med Slovence 36 publikacij v nad 36.000 izvodih! Zato moramo sami posvečati toliko več pažnje našemu svobodnemu knjižnemu delu: siriti ljubezen do branja, predvsem med našimi najmlajšimi, pa tudi med našimi intelektualci, ki jih je vsakodnevno delo mnogokrat povsem odtegnilo od knjige. Z naročanjem je treba priskočiti na pomoč, da bo ta naša centralna slovenska knjižna založba, ki je v šestih letih zbrala okrog sebe močno skupino najmočnejših slovenskih besednih umetnikov, še bolj bujno zaživela in mogla delovati brez skrbi. Kadar torej slišimo, da SKA išče »mecenca«, ki bi pripomogli k rednejšemu izdajanju, k tisku lepših knjig, nikar ne recimo, kakor so nekoč dejali nekemu grškemu vojskovođi: Oh, vedno prosjačiš kakor ujeti vojaki...na kar je mož odgovoril: Ne! Prosjajim, kakor vojskovodja, da bi dobil novih vojakov...

Nikar se ne motimo. Poleg blaginje moramo nuditi svojim otrokom še druga bogastva. Če sami ne bomo spoštovali slovenske knjige, našega jezika, ni na svetu pripomočkov, da bi to dosegli od naših malih... Bogastvo lepe knjige je bogastvo prijateljstva, ki traja vse življenje... Pomislimo na to!

GLASBENA MATICA V TRSTU

V NEDELJO, 4. DECEMBRA OB 16.30 V AVDITORIJU

KONCERT OPERNE GLASBE

Sodelujejo solisti ljubljanske Opere Vilma Bukovec, Miro Brajnik in Vlado Korošec, Orkester društva operno simfoničnih orkestror Slovence, dirigent Demetrij Zebre

Vstopnice bodo na razpolago od četrtega dalje v Tržaški knjigarni, Ulica sv. Franciška 20, tel. 61792 ter dve uri pred pričetkom koncerta v Bar Moscolin, Ulica Teatro Romano 2.

POD ČRTO

Pred osemnajstimi leti

(Dopis iz Aleksandrije)
Naključje mi je dovolilo, da sem po 18 letih obiskal zahodnopusčavska bojišča, kjer je podpolkovnik Prosen ležal s svojimi Primorci zakopan v Halfajskih pečinah. V vseh teh kratkih dneh so mi zaživel v spominu številni naši fantje, ki so se nekaj premetavali po tej s krvjo napojeni zemlji.

Obalna cesta je še vedno vsa razorana. Tanki so jo razdeljali od El Alameina pa vse do Halfajskih goličav. Se danes je vožnja po tej cesti nevarna za šibka vozila. Drugače pa je ostalo le še malo spominov na odločilno bitko pred osemnajstimi leti. Dvoje velikih italijanskih in nemških kosteric ter obsežno britansko vojaško pokopališče, to so tri žive priče takratnih dogodkov.

Desno ob obalni cesti stoji napis v italijanski: »Mancò la fortuna - non il valore« z datumom 1. 7. 1942 in kilometrsko številko 111. To je 111 kilometrov do Aleksandrije. To je bila najskrajnejša vzhodna točka, ki so jo dosegle italijansko-nemške čete pod poveljstvom generala Romela. »Manjkalo nam je sreče, ne poguma«, pravi napis. Manjkala pa ni samo sreča, ampak tudi bencin in vsa ostala oskrba, bi moral dodati resnicoljubni kronist.

Angleške postojanke na skalnatih hričih so še danes kar dobro ohranjene. Tesno zraven »Resthousea«, pušavskega hotela, ki so ga pred kratkim dogradili in ga bodo prihodnje leto odprli, potekajo

levo in desno številni jarki, ki jih je pušavski pesek deloma že izravnal. Povsod se ležijo prazne topovske medenineaste stročnice tistih 800 topov, ki so na trideset kilometrov dolgi črti rjoveli proti zahodu. Le redkokdaj se izkubi semkaj beduin pušavčnik. Vsa ta vojna krama, ki je na naši primorski zemlji zahtevala po obeh vojnah toliko žrtev, nima tu nobene vrednosti.

Ob obalni cesti leži britansko vojaško pokopališče. Grobovom z južnoafriškimi, angleškimi in poljskimi imeni padlih bojevnikov načeljuje visok križ. Dobrih deset kilometrov dalje proti zahodu se dvigata italijanski in nemški spomenik. Med angleškimi vojskim pokopališčem in obema spomenika je potekala bojna črta. Danes kraljuje tu popolna pušava, prav tako kot nadaljnih 200 km dalje do Marsa Matruh in še dalje nekaj sto kilometrov do Halfajškega skalovja. Verjetno je tu še polno posejanih min.

Italijani so postavili ob samem vходу k spomeniku visok kamenit stolp, ki je zelo daleč viden. Je to vojaški muzej v miniaturi. Zelezni križ in fašistični snop seveda ne manjkata. Za stolpom so vzdani topovi in granate. V samem muzeju si potnik lahko nabavi za nekaj piastrov vojaške čelade, strojnice, razstreljene vojaške čutare in celo zastave in označke italijanskih divizij. Vendar je le malo ostankov bitke za El Alamein. Ostali so mrtveci. V italijanskem delu je pokopanih 4600 vojakov. Tudi Slovinci so med njimi, v nemškem delu jih je 4200, 31 pa je neznanih vojakov. Okostja so zazidana v kamenitih grobnicah in so tako dobro zavarovana pred pušavskim peskom.

Skrbnik obeh spomenikov je star beduin, ki stanuje v skalni koči ob vnožju kamenitih griča. V ozadju kosterice stoji mala kapela s prostornim dvoriščem in obeliskom.

Nedaleč od nemškega spomenika leži znamenita višina 33, ki je nešteto krat menjala lastnika. Italijani so na vrhu postavili malo kapelico.

Kot vsako leto, tako so vzprizorili tudi letos 8. novembra mednarodno žalno svečanost na bojišču pri El Alameinu. Tu so se našli stari bojevniki in si stisnili desnice. Egiptovska častna četa je izkazala čast zastavam. Osemajet let je od tega. El Alamein je samo majhen člen dolge verige vojaških pokopališč, ki se razprostirajo po vsem Sredozemlju.

Potegnili smo se do nekdanj znamenite trdnjave Marsa Matruh. Tu utriplje vsakdanje življenje in sledovi preteklosti so se še povsem razgubili. Tudi tu so nekoč korakali slovenski fantje. Sidi Barani je prav tako zapuščen kot nekdanj slovito napajališče razsoljene morske vode Bugbug, kjer so si stotisoči tešili neznošno pušavsko žejo.

V Solumskem zalivu sameva nekaj ribiškikh bark, spominov na vojna razdejavanja pa tudi tu ne manjka. Le s težavo smo se vzpenjali na Halfajo. Nič se ni spremenilo, rovi potekajo po rebrestih skalah in tu pa tam sameva sestreljeno zarjavelo oklepno vozilo. Ne manjka topov in vsakovrstne vojaške opreme. Brskal sem po duplinah, ali ne bi morda potegnil iz peska še kak ostanek »Bazovica«, ki nam jo je zvesto pošiljal iz Kaira Ivan Učeničnik. Raznovrstnega popolnoma zbledelega papirja ni manjkalo...

Se do Bardije nas je vodila pot. Nato pa smo jo pobrali nazaj proti Aleksandriji, v mestno drvenje.

Kam so se razpršili tisti veseli, živahni slovenski fantje, ki so danes že dozoreli možje; koliko jih je še med živimi; kako so si preživeli uredili svoje življenje; ali se bodo še kdaj našli nekje, da si stisnejo roke in si dopovedo, da njihove žrtve vendar niso bile zaman, pa čeprav jih je krivičnost sveta morda že pozabila... -inc

Ob petdesetletnici smrti Leva Tolstoja

So pisatelji, ki jim zob časa ne more do živega. Se več, so taki, ki jih človeštvo v teku časa čedalje bolj časti in prebira. Tak pisatelj je grof Lev N. Tolstoj. Njegove pripovedni talent se je razodel že v zgodnji mladosti. Kot praprosčak Kavkaške armade je Tolstoj napisal več zgodb iz tamkajšnjega življenja, ki so vzbudile med čitatelji veliko zanimanja. Kmalu zatem je izšlo njegovo delo »Sevastopol«, ki vsebuje živo prikazovanje grozotnih vojnih doživljanjev in je razbicalo duhove v ruski prestolici. Tako se je Tolstoj vrstil med najpomembnejše takratne ruske književnike.

Tudi najznamenitejši deli »Ana Karenina« in »Vojna in mir« sta nastali v prvi polovici njegovega življenja in mu prinesli neuhajljivo slavo. Čeprav pripada v obeh romanah popisani družbeni razred preteklosti, priklepata oba romana čitatelja s svežino, barvitostjo in življenjskostjo glavnih junakov. Tu se zrcali kla-

sično življenje stare Rusije.

Kljub uspehom in sreči v zakonu, se je Tolstoja pošalčala notranja nemirnost in nezadovoljstvo s samim seboj. Nemirnost se je bojeval s svojo ljubeznijo in veselim življenjem na eni strani in mistično bojaznijo do smrti in poslednje sodbe na drugi strani. Ta duhovni boj je polagoma popolnoma spremenil njegov življenjski nazor. Iz živahnega, po sreči in slavi hrepenčnega človeka, se je preobrazil v suhega, apostolsko strogega verskega bojevnika in moralnega propovednika. Ta preobrazba je nujno vplivala tudi na njegovo književno ustvarjalnost. Prišel je pisati vrsto religiozno-moralnih zgodb, (Kjer je ljubezen, je tudi Bog, Kaj potrebuje človek za življenje? Moja vera, Moja izpoved in zadnja knjiga Vstajenje) ki odkrivajo samospoznanje in dokazujejo, kako težko trpi avtor pod udarci duševnih bojev. Za svoj cilj smatra življenje podležniškega kmeta in se odpoveduje vsem privilegijem takratnega razumniskega razreda.

Ze v visoki starosti zapusti Tolstoj neko noč svoj dom in družino. Nihče ni vedel, kam jo je pobral in tudi sam svojega tajinstvenega cilja nikoli ni dosegel. Med potjo je zbolel na pljučnici in umrl na domu podeželskega postajenačelnika, 20. novembra 1910.

Tudi če se mu ni posrečilo doseči »nasprotnega brega«, prekoračiti brezna, ki ga ločilo od idealnega cilja, leži v njegovih duhovnih bojih njegova veličina. Njegova že zgoraj omenjena romana, Kreuzerjeva sonata in Vstajenje ohranjajo večno umetniško vrednost in ta njegova dela so ga uvrstila med nesmrtnike.

REPENTABORSKE VOLITVE

Kakor ste vsi občani že slišali ali brali je tržaški podprefekt razglasil razpis občinskih volitev za našo občino na dan 15. januarja 1961. Tako imamo Repenci dobrih šest tednov časa za razmišljanje in odločitev, kdo naj v bodoče upravlja našo občino.

V teh dneh nas bodo obletavali in iztresali nič koliko praznih obljub in obešanih političnih apiacistov. Ti ljudje živijo od politike, ker jim trdo delo ni všeč. So približno taki kot tisti številni kričarji, ki so se v teh dneh razmestili po tržaškem Drevoredu. Če te radovednost premoti in zaviješ med nje, te bodo prav gotovo olajšali za nekaj tisočakov. Prav tako se ti bo zgodilo, če boš poslušal strankarsko-politične barantače, ki ti bodo za tvoj pošten slovenski glas ponujali tujo komunistično ali titovsko robo, ki jo pri nas zastoj pokriva s lepimi besedami, saj jo gledamo in tipljemo tu pred nosom. Morda bodo prišli tudi demokristjani in bodo zvonili z nabiralnikom slovenskih glasov, s katerim bi radi Slovence izrinili iz občinske hiše.

Pametnih in razodnih Repencev in Repenk pa vsi ti beraci slovenskih repenskih glasov, pa naj že govorijo in prosjačijo po slovensko ali kako drugače, ne bodo spet preslepili kot so z mnogimi storili pri preteklih volitvah.

Repenci in Repenke smo slovenskega rodu. Take nas so naše matere rodile. Zato spadamo vsi skupaj med slovensko družbo in ne med mešanice ali tužce. Slovenci in Slovenke smo za slovensko edinstvo samo Slovenci in samo Slovenke se lahko potegujejo za slovenske koristi. Tisti, ki so odvisni od mešanih ali neslovenskih strank, ne poznajo in tudi ne morejo in ne smejo braniti in zagovarjati slovenskih pravic in koristi zato, ker morajo braniti in uveljavljati strankarske koristi.

Zato bomo Repenci in Repenke, ki smo Slovenci in Slovenke, volili Slovensko listo. Se več. Po Velikem Repnu, po Colu, Fernetičih in vseh ostalih vaseh bomo svoje sorodnike, prijatelje in znance povabili v slovensko edinstvo za združitve vseh nas. Potrudili se bomo, da odstranimo sovraštvo, ki so ga med nami zasedjali strankarski hujski in ki nam je prizadelo toliko gorja. Postati si moramo spet bratje in sestre, sejalcem sovraštva pa zapirajmo vrata in srca!

Vsi Repenci in Repenke gremo na volitve in vsi bomo volili po slovensko, volili bomo Slovensko listo, in boljši časi ne bodo izostali. Svoji k svojim!

Repenc

V Borštu je zborovala krajevna organizacija SDZ

V nedeljo, 20. nov. zvečer je bil v Borštu občni zbor krajevne organizacije SDZ. Sestanka so se udeležili številni člani organizacije.

Med zelo razgibano diskusijo o zadnjih upravnih volitvah, so prisotni ugotovili, da je K.D. s pomočjo nekaterih agitatorjev slovenskega rodu odgrizla SL nekaj glasov. Ti agitatorji so nastopali med slovenskimi volivci in volivkami pod prevezo protikomunizma, čeprav je vsem občanom dobro znano, da se je SL prva postavila komunizmu obeh izpovedanj po robu. Ti agitatorji KD so potemtakem pobirali samo naše pridelke, komunisti pa niso spreobrili niti enega. Njihov cilj toreh ni boj proti komunizmu, ampak je njihov namen raznaroditev dolinske občine.

Zakaj? Ali so jim zavedni Slovenci, ki so na svoj jezik in svoje običaje ponosni prav tako kot so bili ponosni predniki današnjih raznarodovalcev, v napotje? Ali si res domišljujejo, da se resni Italijani lahko zanesajo na ljudi, ki so zaradi kakih osebnih ali drugačnih pobud svojemu lastnemu narodu obrnili hrbet?

Dogodki doma

OPOZORILO REPENSKIM VOLIVCEM!
Rok za predložitev kandidatskih list poteče 20. t.m. Zato je potrebno, da prizadeti prično čimprej z vsemi pripravljalnimi deli. Uradno je danes pričela volilna kampanja, ki se bo v naslednjih dneh razširila. Slovence in Slovenke mora tudi pri teh volitvah voditi načelo narodnega podarka. Vse strankarske in ideološke obzirnosti se morajo nujno umakniti narodnim koristim!

UTRJEHO ITALIJANSKO-BRITANSKO SODELOVANJE. Prejšnji teden sta se mudila v Rimu kot gosta rimske vlade, britanski ministri predsednik MacMillan in njegov zunanji minister lord Home. Britanska državna sta v Rimu razpravljala z najvišjimi italijanskimi državniki, zlasti vprašanja odnosov med Vzhodom in Zahodom, vprašanja razorožitve in odnosov med Evropskim skupnim tržiščem in Področjem proste trgovinske izmenjave. V dveh dneh svojega bivanja v Rimu sta britanska državnik obiskala državne predse. Gronchi. Pri obravnavanju vseh vprašanj so si državnik izmenjali svoje poglede na obravnavana vprašanja. Britanska državnik sta pred svojim odhodom obiskala tudi papeža Janeza XXIII. Tako italijanski kot britanski tisk poudarjata, da so razgovori utrdili italijansko-britansko sodelovanje.

CANTERBURSKI NADSKOF PRI PAPEŽU. Danes prispe z letalom v Rim anglikanski nadškof v Canterburyju, Geof-

Ne, razumni Italijani vedo, da vetrnjakom zaupati ne morejo. Logika je samo ena: Kdor se je izneveril tisti materi, ki ga je rodila, tistim najbližjim, med katerimi je raste in so se mu po naravnem zakonu usidrali v srce, ta se bo po tej logiki izneveril tudi tistim, ki so mu po krvi in jeziku, kljub asimilacijskim zapeljivostim, ostali tuji. Slovenskim političnim nasprotnikom tak človek morda trenutno koristi, morda mu izrekajo tudi po kako priznanje ali mu pesteržejo z primerno nagrado, spoštujejo pa ga ne, ker ga kot pošteno ljudje spoštovati ne morejo. In kakor se dogaja agitatorjem, tako se bo nujno zgodilo tudi tistim volivcem in volivkam, ki so raznarodovalcem nasledili. Tisti slovenski volivci in volivke, ki s njih potvorenja zapeljavanja premanjila, so grešili - in njihova vest, ki je vest vernega človeka, jim je ta pogrešek tudi očitala. Zato bodo prihodnji to svojo zmotu, ta svoj narodni in s tem tudi krščanski prestopke gotovo popravili in volili SL. Zavedni Slovenci dolinske občine pa morajo s svoje strani storiti vse, da zapeljanje spet spravijo na pravo pot.

Voditelji KD pa naj vedo, da s takim početjem odkrito podpirajo komunistične vrste. Oni sami so podporniki in pospevalci ljudskega frontaštva, in tako početje je v diametralnem nasprotju z izpovedovanjem osrednjega vodstva KD.

Pri obravnavanju perečih krajevnih po-

treb, so zborovalci zlasti obžalovali, da merodajni krogi še vedno niso poskrbeli za nabavo prepotrebne moderne stikalnice oljnega pridelka.

Na volitvah, ki so temu sledile, so izbrali tričlanski ožji odbor in ter se štiri odbornike.

Novo poslopje slovenskih srednjih šol

Naerte za gradnjo novega šolskega poslopja, kjer bosta domovali slovenska višja gimnazija in trgovska akademija, so pristojne oblasti odobrile. Za gradnjo bodo porabili 180 milijonov lir. Poslopje bo zraslo pri Sv. Ivanu na gradbišču, ki leži med Vrdejsko in Lonjersko cesto.

Zgradba bo trinadstropna in bo v njej za vsak zavod po 10 učilnic s skupno teledavidno in vsemi potrebnimi laboratoriji in kabineti.

Tako bo višja gimnazija ki je dolga leta preživljala v naravnost nemogočih prostorih v ulici Lazzaretto Vecchio, dobila ustrezne in moderne prostore. Slovenski demokrati pozdravljamo to pridobitev in smo hvaležni vsem, ki so se zavzemali za njeno uresničenje. Taki dokazi dobre volje bodo gotovo prispevali k boljšim odnosom obeh narodnosti, ki živita na tej zemlji.

Občni zbor nabrežinske SDZ

Tudi v Nabrežini, najpomembnejši podeželski občini Tržaškega ozemlja, so v nedeljo 27. nov. popoldne zborovali številni člani krajevne organizacije SDZ.

Sestanek je otvoril na sedežu SDZ v Nabrežini predsednik krajevne organizacije, g. Josip Terčon s pozdravom prisotnim in zastopnikom SDZ iz Trsta. Obširno je poročal o delovanju organizacije od zadnjega občnega zbora dalje. Več časa se je zadrževal pri obravnavanju težav pevskega društva »A. Tancec«, ki jih bo treba premagati. Pevski zbor si je s svojim poštvovalnim in nesebičnim delom pridobil zaslužen ugled ne samo doma, ampak tudi po tujem svetu ob priključitvi vsakoletnih zelo koristnih družabnih izletov.

Predsednik je zborovalcem v podrobnosti obrazložil okoliščine, pod katerimi so njeni člani letos nastopali pri občinskih in pokrajinskih volitvah. S statističnimi podatki je primerjal tako napredek, kot tudi pomanjkljivosti po posameznih volilnih sedežih ter posebno priznanje izrekel Mavhincem, Ugotovil je splošno zadovoljstvo članstva nad izidom volitev v občinski svet na skupni občinski listi, na kateri so bili izvoljeni štirje naši člani. S tem v zvezi se je razvila živahna razprava o nalogah in smernicah naših svetovalcev v občinskem svetu, v katero so posegli skoraj vsi prisotni. Vsi so izrazili zahtevo, po kateri je treba občino upravljeti v korist občinarjev brez slehernih strankarskih ali drugačnih diskriminacij.

Prisotni so zatem izvolili nov krajevni odbor SDZ s predsednikom g. Josipom Terčonom na čelu.

Pri slučajnostih so se obravnavali vprašanja obrambe slovenskih narodnih pravic v smislu državne ustave in sprejetih mednarodnih obveznosti ter razčistili nekatera vprašanja organizacijsko-upravnega značaja. Novi odbor bo tudi poskrbel za ustrezno zastopstvo krajevne organiza-

cije na občnem zboru SDZ v Trstu, dne 18. dec. 1960.

Zborovanje je predsednik po treh urah plodonosnega dela uspešno zaključil.

Po volitvah v Dolini

V Dolini so preteklo nedeljo, 27. nov. zvečer zborovali zastopniki SL za Dolino in Boljune. V glavnem so razmotrivali vzroke, ki so privedli do nepričakovane prirastke glasov KD v škodo SL. Pri tem je večina pripisovala krivdo nepoučenosti mnogih volivcev in zlasti volivk, ki so pri zadnjih parlamentarnih volitvah glasovali za KD zato, ker po njihovi vesti takrat druge izbire niso imeli. Pri zadnjih volitvah je potemtakem manjkalo političnih napotek, ki bi od hiše do hiše od stanovanja do stanovanja predočili posebno vernim volivcem in volivkam razliko volilnega akta med parlamentarnimi in upravnimi volitvami.

Prav zaradi teh ugotovitev so zborovalci izrazili nujno potrebo po krajevnih organizacijah, ki bi se poleg političnega in narodnega delovanja zavzemale tudi za pozitivno kulturno prosvetno delo na podeželju. V Dolini imajo po zaslugi prejšnjega župnega upravitelja zelo lepo in okusno opremljeno dvorano, kar je temeljni pogoj za sleherno društveno delovanje. Zborovalci so izvolili 9 članski pripravljalni odbor za ureditev vseh vprašanj, ki jih je potrebno rešiti za plodno uresničenje take pobude.

S srcem v Moskvi, z dlanjo na Zahodu:

V soboto, 26. nov. je jugoslovanski zunanji minister Koča Popović zaključil svoj obisk Avstriji. Tudi italijanski tisk je temu važnemu dogodku posvetil precej pozornosti. Glede slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji, je tržaški »Piccolo sera« v ponedeljek, 28. nov. pod naslovom »Kako postopa Avstrija z manjšinami« napisal, da je jugoslovanski minister sprejel zastopnike slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji, ki so ga opozorili zlasti na naslednja vprašanja: 1) slovenska manjšina se upira ljudskemu štetju na temelju osebnih izjav (ker smatra, da bi bile take izjave Slovencev podane pod gospodarskim in političnim pritiskom avstrijskih delodajalcev), namesto teritorialnih kriterijev. 2) zahteva po šolski samoupravi v ustanovitvi v Celovcu (za Slovence) in na Gradiščanskem (za Hrvate) manjšinskih organov, ki bi izvrševali nadzorniško službo, predlagali in sugerirali ustrezne ukrepe glede celotnega šolstva obeh etničnih skupin; 3) prekinitev šovinistične kampanje, ki jo vodijo organizacije in tisk proti slovenski narodni manjšini. — Pri sestavljanju tega poročila so morda uredniki tržaškega dnevnika zazrli svoj lastni obraz in verjetno ugotovili, da je tako postopanje avstrijskih oblasti in tiska s slovensko manjšino v Italiji. Zato proč z grehi! — Minister Popović je častnikarjem potrdil, da je z avstrijskim zunanjim ministrom razpravljati tudi o podelitvi primernega kredita Jugoslaviji za stabilizacijo dinarja. Omenil je tudi, da bodo take kredite Jugoslaviji podelile tudi še druge zahodne dežele. Katere so te dežele, tega pa ni povedal. Potrdil je samo, da so jugoslovanskosovjetski odnosi dobri.

Križke težave

V soboto, 19. nov. so se v Sv. Križu zbrali člani SDZ, da preučijo politični položaj, organizacijska vprašanja našega občinskega odbora, ki je v avstrijskem zunanjim ministrom razpravljati tudi o podelitvi primernega kredita Jugoslaviji za stabilizacijo dinarja. Omenil je tudi, da bodo take kredite Jugoslaviji podelile tudi še druge zahodne dežele. Katere so te dežele, tega pa ni povedal. Potrdil je samo, da so jugoslovanskosovjetski odnosi dobri.

Javna zahvala

Matere slovenskih učencev in učenk iz Boršta in Zabrežca, ki obiskujejo strokovni šoli v Dolini in na Katinari, se toplj zahvaljujejo autobusnem podjetju »Stradalec«, ki je razumno ugodilo prošnji za znižanje prevoznine tedenskih vozovnic za 40 odst.

Sledijo podpisi

Predavanje dr. Slodnjaka

V soboto 3. decembra 1960 ob 20.30 priredi Slovenski akademski klub Jadran v ulici Geppa 9-I, predavanje univ. prof. dr. Antona Slodnjaka o Prešernu. Vljudno vabljeni.

TRŽAŠKI PREPIHI

Značilnost naših dni:

Politični priskledniki

Gospod urednik!

Pred volitvami se je dopisnik »Demokracija« z vso upravičenostjo pritoževal nad popolnim pomanjkanjem politične zavesti pri večini slovenskih razumnikov na Tržaškem. Ne vem, ali in v koliko so te besede zalegle in morda ob 12 uri posameznike predramile k izpolnjevanju svojih narodnih in političnih dolžnosti.

V Trstu imamo gostilniško omizje, ki je pred leti porivalo svoje kandidate na neslovenske independentistične liste, čeprav ima to omizje nenehno v ustih obrambo

OPOZORILO NAŠIM ČITATELJEM!

Božična številka »Demokracije« izide 20. t. m., novoletna pa 1. januarja 1961.

UREDNIŠTVO

slovenske obale, slovenskih pravic itd. To isto omizje je Slovensko listo krstilo za »tako imenovane« in je s svojimi »strmo-glavci« storilo vse, da bi slovenske vrste

še bolj razpršilo kot sta to storili obe komunistični razbijaški ekipi za račun tujih strankarskih interesov. Pri distribuciji nekaterih političnih razumnikov po italijanskih listah pa je to omizje s hruščevskimi olikami razglašalo potrebo »Slovenskem narodnem svetu«, ki naj bi svojo sestavljali politični generali brez vojske, ki so jim vsakokratne volitve škoda za »Totocalcio« in ne slovenski rojstni list.

Posledice take »politične vzgoje« profesionalnega strankarskopoličnega šumarstva seveda niso izostale. Medtem ko so izigravanci na tujih, neslovenskih strankarskih šahovnicah verjetno spoznali svojo zmotu, ki so jo prav tako verjetno storili v dobri veri, drugi še nadalje vztrajajo na »volilni škedia«. Tako je šolnik, ki poučuje na slovenski šoli, kateremu edino slovenstvo priznava določene kvalitete, pozabil na slovensko skupnost in propagiral med Slovenci podpisovanje neslovenske independentistične liste - in to v Gospodovem letu 1960.

Kako je to mogoče? Mogoče je zato, ker ta razumnik v svojem življenju še nikoli ni odprl niti ene same strani slovenske politične zgodovine, pa čeprav je živel na klasičnih tleh slovenskih političnih uspehov v preteklosti. Mogoče je zato, ker smatra politično delo za priskledniško prirvanje in ne za najvišje napore zrelega naroda za svoje eksistenčno uveljavljanje. V svojem duševnem obzorju je na političnem področju daleč za pripadniki afriških in azijskih narodov.

Pa to ni na žalost edini tujec v Jeruzalemu. Poleg gornjega gostilniškega omizja životarijo med nami še druge skupinice in posamezniki, ki so predsedniki, tajniki in pristaši v treh ali celo v eni sami osebi. Pridno izrabljajo vsako politično konjunkturo, da pristavljajo svoj osebni lonček in s tem samega sebe k izvoljenim predstavništvom, pa čeprav se zavedajo, da zastopajo zgolj samega sebe. Pri tem priskledništvu špekulirajo na morebitno politično dediščino... Tudi to so popolni nevedneži v politični zgodovini. Živi volivci in volivke niso šahovske figure, in politični uspehi ne padajo z neba v obliki pečenih golobov...

Politične prisklednike vseh vrst bomo morali Slovenci končno odriniti tja, kam spadajo. Letošnje volitve so nekje to potrebno prakso že pričele uveljavljati, zato se lahko nadejamo, da bodo v prihodnje povsem izginili, kar bo gotovo samor spajajo. Letošnje volitve so nekje to nemu življenju.

Opazovalec

Dolinsko tihotapstvo

Gospod urednik!

Dne 18. XI. je »Pr. dn.« objavil dopis v zvezi z nekim tihotapstvom, do katerega je prišlo v Dolini in v katerega je zapleteno neko dvajsetletno dekle iz Jugoslavije. Omenjeno dekle je prineslo k neki družini Bokarjevi dve torbi s prošnjo, da ji oboje spravijo, dokler se ne vrne. Bokarjeva žena je torbi sprejela. Premagala pa jo je radovednost in je pogledala, kaj neki vsebujeta. V prvi bile so gobe. Kopa je odprla drugo, je z začudenjem zagledala, da je polna zavojčkov cigaret. Bokarjeva žena ni vedela, kaj naj s tem nenavadnim blagom počne - pravi nadalje »Pr dn.« - zato se je posvetovala s svojim najbližjim, ki ji je svetoval, naj nemudoma zadevo prijavi finančnim organom.

Kdo je Bokarjeva žena, tega »Pr. dn.« ni povedal, tudi ni izdal imena tistega najbližjega, ki ji je svetoval, da zadevo prijavi. Pri nas govorijo, da je bila ta žena mati dolinskega župana Lovriha, njen najbližji svetovalec pa sam gospod ali tovariš Dušan Lovriha, njen sin, ki se je menda sam potrudil, da zadevo prijavi finančnim oblastem.

Dolinčan.

† Roza Pertot

Huda prometna nesreča je ugasnila življenje narodno zavedni, izredno priljubljeni in splošno spoštovani Barkovljanki, g. Rozi Pertotovi. Veličasten pogreb dne 24. nov. je izpričal velik ugled, ki ga je pokojnica uživala med nami.

Barkovljani bomo plemenito pokojnico ohranili v trajnem spominu. Naj ji bo lahka domača grunda!

Barkovljanka

DAROVI

Za SDD daruje K. T. Lir 7000.- V drag spomin pok. Rozke Pertotove darujejo SDD: Pertot Marička in Pertot P. Lir 1000.-; Pertot Ana Lir 1000.-; g. Tavčar Ana Lir 1000.- Iskrena hvala!

Odgovorni urednik:

Prof. IVAN RUDOLF

Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo: ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.-
Naročnina: mesečno L 50.- — letno L 600.-
Za ino-izdajstvo: mesečno L 90.- — letno L 1000.-
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223